

4. *Маслов В. И.* Теория и методика организации непрерывного повышения квалификации руководителей школ: Учеб. пособие. – К. : МНО УССР, 1990. – 259 с.
5. *Олійник В. В.* Дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті: організаційно-педагогічний аспект: Навч. посібник. – К. : ЦППО, 2001. – 148 с.
6. *Плутарх.* Алкивиад. Избранное жизнеописание : в 2 т. / Пер. с древнегреч. ; сост., вступ. ст., примеч. М. Тонашевской. – М. : Правда, 1986. – Т. 1. – 697 с.

Отрох Н. В. Инноватика в непрерывном образовании взрослых: философско-педагогический аспект.

В статье рассмотрены философские основы образования в течение жизни от древнейших времен до современности. Непрерывное образование преподавателей рассматривается автором как путь к профессиональной компетентности и повышения качества современного образования. Успех формирования профессиональной компетенции преподавателя также в значительной мере определяется инновационной направленностью его педагогической деятельности.

Ключевые слова: философия образования взрослых, образование в течение жизни, андрагогика, компетентность, инновация.

Otroh N. V. Innovation in adult continuing education: philosophical and pedagogical aspect.

The article examines the philosophical foundations of lifelong learning from the earliest times to the present. Continuing education of teachers is regarded by the author as a way to proficiency and improving the quality of modern education. The success of the formation of the professional competence of the teacher is also largely determined by the innovative thrust of his teaching activities.

Keywords: philosophy of adult education, lifelong learning, androhogika, competence, innovation.

Бех В. П., Бех Ю. В.

У ПОШУКАХ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ

У статті розглянуто потребу зміни світоглядного погляду на зміст освіти ХХІ століття під впливом становлення планетарної особистості, розгортання суспільства знань, формування планетарного соціального організму. Подано алгоритми саморозгортання Семантичного Всесвіту, людини, суспільства, зміни виду цивілізації. Все це має бути предметом

наукового дослідження і змістом навчальних дисциплін в університетах майбутнього.

Ключові слова: космополітизм, людина, постлюдина, людина-Інтермен, Планетарна особистість, суспільство знань, штучний інтелект, Інтерократія.

Проблеми розбудови освіти, особливо вищої професійної, є актуальними з багатьох точок зору. Глибина їх полягає у визначенні змісту навчання, стратегії виховання і, нарешті, технологій реалізації, якими можливо привести національні системи навчання і виховання до якісної освіти.

Якість вирішення цих проблем залежить, у першу чергу, від світоглядно-ідеологічного підходу до управління освітянським процесом. Зазвичай цей момент багато авторів пов'язують з вимогою значного нарощування матеріально-технологічної бази освіти і обґрунтування потреб у збільшенні кількості грошей на оплату праці професорсько-викладацького складу навчального закладу. На нашу думку, це необхідні, але недостатні вимоги до розбудови системи професійної освіти XXI століття, що детерміновано становленням суспільства знань. Нагадаємо, що суспільство знань – це еволюційна ланка у саморозгортанні морфологічної структури планетарної спільноти, коли знання стають головним ресурсом сталого соціального розвитку. Тому далеко не випадково, що в усьому світі організатори освіти останнім часом наполегливо ведуть пошуки університету майбутнього. Наприклад, Френк Ньюмен, керівник американського «Проекту майбутнього: політика в галузі вищої освіти мінливому світі» (зі штаб-квартирою в Університеті Брауна) виділив три атрибути, необхідні для збереження за університетами ролі служителя потребам суспільства: 1) підготовка/соціалізація студентів до їхньої ролі в житті суспільства, 2) забезпечення всім студентам шансів на соціальну мобільність, 3) захист університету як оселі для безкорисної наукової діяльності й вільних дискусій [8].

Ми ж вбачаємо, що корінь якісного вирішення проблем освіти XXI століття знаходиться у площині зміни світогляду й ідеології поведінки людей: з одного боку, організаторів освітянських послуг, а з іншого – споживачів освітніх послуг, оскільки будь-яке співтовариство «зібране» і відтворюється на певній матриці. Важливим її зрізом є когнітивна структура – система засобів пізнання реальності та інструментів суспільної свідомості й обміну інформацією (мова, значущі факти, теоретичні уявлення, методи, міра, логіка та ін.). Великі гетерогенні співтовариства (народ, нація, суспільство) зібрані

на складній світоглядній матриці, в якій переплетені когнітивні структури безлічі співтовариств і субкультури. Коротко пояснимо, про що йде мова.

Справа полягає в тому, що зміст епохи завжди визначав зміст і якість освіти, оскільки вона або сприяла, або гальмувала соціальний розвиток людини і суспільства. Потреба удосконалити освіту виникла з тієї причини, що наприкінці ХХ століття «дух епохи» піднявся на якісно інший рівень розвитку, розбурхавши ментальні засади етносу. Ми не зрозуміли своєчасно або не сприйняли серйозно попередження Гегеля про те, «що якщо тільки дух народу піднімається на більш високий рівень, всі моменти державного устрою, пов'язані з попередніми рівнями його розвитку, втрачають свою усталеність, вони повинні занепасти, і не існує сили, здатної їх утримати» [2, 379].

Отже, феномен навчання наповнюється змістом, що несе у собі «дух епохи». Звісно, що минула доба (індустріальна цивілізація) несла «свій» дух, а нова доба (інформаційна цивілізація), відповідно, несе й «новий дух». Якщо у новій добі присутній старий дух, то це означає, що епоха, яка відходить у минуле, затримує розвиток людини і прагне загальмувати соціальний розвиток світової спільноти. І це завжди погано.

Для того, щоб зрозуміти дух інформаційної епохи, потрібно змінити панівний технократичний світогляд на космополітичний і відтворити принципово іншу картину світоустрою третього тисячоліття. Космополітизм не треба розглядати як щось неприродне і протиправне на тлі розбудови української державності, що значно затрималась у загальнопланетарному еволюційному процесі і зараз повинна наздоганяти передові країни світу.

Цінність космополітичного світогляду полягає у тому, що він дозволяє на основі якісно нової картини світу усвідомити напрям і зміст нового етапу у розвитку людини і суспільства. Нарешті, має допомогти усвідомити масштаби, напрям і кінцеву мету планетарного розвитку. При виконанні такої місії він стає науковим світоглядом для нової доби соціального розвитку планетарної системи.

Водночас відсутність генеральної мети планетарного розвитку свідчить про те, що сучасна світова спільнота дрейфує, тобто повільно і постійно рухається у невідомому для нас напрямі з невизначеним кінцевим продуктом – станом соціального світу. Планетарний світ підходить до точки поліфуркації у стані соціальної сингулярності, тобто короткого періоду надзвичайно швидкого організаційного і технологічного прогресу.

Життєустрій планетарної спільноти спонтанно організовано, як відомо, у формі соціальних систем, а саме у формі національних соціальних організмів. Їх соціальна взаємодія між собою нині глобалізується і вимагає узагальненої організаційної форми, яку ми називаємо планетарним соціальним організмом. Наскільки швидко ми до неї рухаємось, свідчать глобалізаційні процеси, що охопили усі складові нашого життя.

З вищенаведеного випливає, що основу наукової картину світу та змісту освіти у XXI столітті має складати усвідомлення нового способу життєустрою планетарної спільноти – планетарного соціального організму. Глобалізація невідворотно виведе нас на цей організаційний рівень світоустрою світу. Тому ми повинні вивчати цей рівень та його складові, а саме: людину і суспільство, а також провідні тенденції його становлення, що відбувається у формі коеволюції людини і суспільства.

Коротко розкриємо наше бачення еволюції людини і суспільства, їх форму соціальної взаємодії, самоорганізації і саморегуляції життєустрою планетарної спільноти, а також розглянемо провідні тенденції сучасного соціального розвитку планетарної спільноти, закономірності яких мають стати оновленим змістом професійної освіти XXI століття.

Почати такий аналіз вважаємо за потрібне з людини як головного замовника, об'єкта і виконавця освітянського процесу. Людина протягом інформаційної доби має набути, за нашим баченням, властивостей планетарної особистості.

Для нас є цілком очевидним фактом, що цей вид розумної живої речовини у сучасній науці, позначений як «біологічна людина», швидко проходить унікальний шлях геологічних метаморфоз по лінії: пралюдина – біологічна людина – Особистість людини – Планетарна особистість – Ноосферна особистість (безтілесний суб'єкт) – Променисте людство.

Тож на цьому етапі соціального розвитку ми маємо справу з формуванням планетарної особистості, що передує становленню ноосферної особистості. Її властивості потрібно глибоко вивчати і цілеспрямовано формувати засобами освіти XXI століття.

У пошуках образу людини майбутньої доби нас цікавить віддзеркалення у літературі так званої Постлюдини. С. Хорунжий, розглядаючи проблему формування Постлюдини, зазначає, що на сьогодні антропологічний «сплеск» принципово відрізняється від попередніх: «Вперше в історії Людини повна трансформація нею самої себе, власної природи та конституції, стає технічно здійсненою, і

Людина, визначеним чином, неухильно починає вже вибудовувати відповідні практики» [7].

Дослідник зазначає, що хоча слово «постлюдина» давно вживається в літературі, сам термін досі не має прийнятого наукового визначення ні як філософський концепт, ні як поняття науково-технологічної сфери, тому що її самої ще немає, вона тільки «на підході», тому вона – справжній фантом, що походить з кінця XXI століття.

Цьому образу відповідає людина-челенджер (challenge), людина мережі або networker, людина-понтіфік, людина-навігатор, які у сумі, за словами російського дослідника С. Смирнова, є «Людиною переходу» або homo ludens. Не варто також забувати про людину-кіборга, модель якої активно обговорюється багатьма дослідниками. Ці «моделі людини» існують відповідно до «фігури ідентичності», залежно від історичного процесу розвитку для кожного періоду характерна власна модель людини. Тож, на нашу думку, концепт Постлюдини є нічим іншим, як Планетарною особистістю з усім багатством атрибутивних властивостей людини XXI століття.

Комп'ютерні технології входять в антропологію, здійснюючи кардинальне розширення інтерфейсу «мозок – машина» (ИММ). Коли ИММ захоплює деяку критичну долю активностей і здібностей людини, виникає підстава говорити, що людина перетворюється на гібрид людини і машини, тобто Кіборга (термін введений ще в 1960 р. і позначає будь-який гібрид людського тіла, включаючи мозок, і штучних механізмів). Отже, Кіборг – це перший вид Постлюдини, і до його появи ведуть стратегії, що розвивають всі форми з'єднання і зрощення людини з комп'ютерною технікою.

Ці ж стратегії ведуть до можливості ще однієї екзотичної істоти – Клона, тобто точної генетичної копії іншого людського організму. Клон – генетично нормальна людська істота, не Мутант, проте маючи характер «копії, а не оригінала», він виявляє ряд глибоких антропологічних відмінностей, через які також, на думку вченого, може розглядатися як Постлюдина. «Отже, Кіборг, Мутант, Клон – три версії Постлюдини, до кожної з яких ведуть певні антропотехнологічні практики, що сьогодні вже активно розвиваються (хоча і не досягли фінальних плодів), але викликають при цьому настільки ж активні заперечення та сумніви» [7].

«Людина Мережі – Інтермен» також є одним з проєктів стану майбутньої людини. «Інтерменом можна назвати людину XXI-го століття, життя якої тісно пов'язане з Інтернетом. Особистість Інтермена формується в Мережі і належить мережевим

співтовариствам. Інтермен буде плани, виходячи лише з можливостей, що відкриваються Мережею, інтелектуально і емоційно прив'язаний до неї, залежить від процесів, що відбуваються в кіберпросторі, переживає захват і потрясіння у зв'язку з подіями, що відбуваються в Мережі, закохується і ненавидить через Мережу, шукає допомоги, підтримки через Мережу і лише Мережу.

Психологічно Інтермен прив'язаний до процесів у Мережі, що мають до нього безпосереднє відношення, бо лише їх вважає справжніми, вартими його уваги та часу. На нашу думку, сутністю Інтермена є його здатність реалізовуватись у такій локальній особистісній системі, що визначається поняттями: Інтермен-маргінал (звичайний користувач інформацією), Інтермен-хакер (користувач прихованою інформацією) і Інтермен-креативник (творець інноваційних інформаційних проектів) [4].

Ми вважаємо, що характер соціальної діяльності Інтермена визначається не тільки тим, що чинник тілесності відходить на задній план разом з наочно-матеріальною дійсністю, покликаною лише забезпечувати його електронну особистість та її успіхи у самореалізації. За характером соціальної діяльності Інтермен з необхідністю набуває креативності, що й забезпечує його новаторське існування.

При цьому спостерігається відділення свідомості від особистості і її самостійне віртуальне буття. На цю закономірність звертає увагу й О. Гомілко. Аналізуючи феномен тілесності у мережі, О. Гомілко наголошує, що віртуальні реальності, які створюються комп'ютерною технікою, неминуче мінімізують реальний досвід живої людської тілесності, активно продукуючи ілюзію його повноти. Відбувається своєрідна десоматизація особистості. «Живе тіло», що навіть для найбільш радикального філософського міркування (наприклад, у феноменології Е. Гуссерля) є основою самоідентифікації людини, перестає виконувати цю базову роль. Рух у віртуальній реальності заміщує досвід чуттєвого контакту, торкання, тілесного переживання й реагування [3].

Далі можна уявити собі, що у суспільстві знань основу складає генотип, що має стільникову будову, оскільки елементами генотипної інформації є окрема особистість. Разом окремі джерела людського розуму, здатного до творчої рефлексії, складають Планетарну особистість. Така особистість перетвориться дійсно у одноосібного, тобто Планетарного суб'єкта, що зможе ефективно рефлексувати лише на стадії введення у дію штучного інтелекту.

Специфіка інформаційної доби полягає у тому, що людина значно «відстає» від розвитку сучасного суспільства, що робить стрибок у інформаційному просторі і набуває властивостей суспільства знань.

При цьому звернемо увагу на те, що глобалізація і інтенсифікація соціального розвитку планетарної спільноти одночасно видозмінює онтологічну, інформаційну і організаційну засади життєустрою людини. Це означає, що ми маємо справу з трьома закономірностями саморозгортання планетарного соціального світу, що ведуть у просторі XXI століття до становлення онтологічної, інформаційної і організаційної єдності планетарної спільноти і мають знайти своє завершення у мультиплікаційному ефекті – породити Світове суспільство знань.

Коротко прокоментуємо, що тягне за собою кожна з вищеназваних тенденцій, які інноваційні зміни вона обумовлює і на які продукти нам треба орієнтуватись, оскільки будь-який процес обов'язково породжує певний продукт.

Провідною тут є тенденція до онтологічної єдності планетарної спільноти. Її сутність полягає у тому, що вона кількісно змінює морфологію планетарного світу у бік укрупнення організаційних структур (ЄС, Південноамериканський Союз, Євразійський Економічний Союз та ін.), а якісно – завдяки зміні властивостей структури, що від стану осередку, тобто утвореної сукупністю окремих національних держав, переходить до стану мережовості.

Атрактором становлення онтологічної єдності планетарної спільноти є Світовий ринок, що завдяки своїм компонентам (ринку товарів, послуг, капіталу, технології, інформації і міжнародному пересуванню людей, у першу чергу робочої сили) сформує протягом XXI століття нові зони економічного розвитку, йдеться насамперед про структури геополітичного походження, а саме: Південноамериканський Союз, Євразійський Економічний Союз і низку інших організаційних утворень, що претендують на особливий статус у політико-економічному просторі планети.

Параметрами порядку (управління) онтологічним розвитком структури Світового суспільства є, на нашу думку, соціальні мережі Інтернет, Facebook, LinkedIn, Твіттер, Vkontakte, нові форми радіозв'язку, від голосового повідомлення мобільного телефону до SMS, WiFi і WiMax та ін. Це означає, що сьогодні ми ще не уявляємо у повній мірі структуру і обсяг параметрів порядку, завдяки яким можемо впливати на структуру і властивості мережевого суспільства. Бурхливий розвиток IT-технологій ще не завершився, і не усі новинки інструментарію інформаційної доби реалізовані. Поява у просторі

Інтернету телеканалів, наприклад телеканалів «112 Україна», «Россия 24» та інших, є чи не найбільш яскравим тому підтвердженням.

Кінцевим продуктом фазового переходу є мережеве суспільство як соціальна структура, ґрунтована на мережах, керованих інформаційно-комунікаційними технологіями, ґрунтованими на мікроелектроніці і мережах комп'ютера, які генерують, обробляють і розподіляють інформацію через системи мереж. Мережеве суспільство на сьогодні ще не охоплює увесь планетарний простір, але складає ядро світової соціальної структури і проявляє тенденцію до швидкого поширення.

Тенденція до становлення інформаційної єдності планетарної спільноти полягає у переході від локально замкнених інформаційних обмінів між учасниками планетарного життя до створення органічної єдності у формі універсального суспільства знань, органічна цілісність якого забезпечується інформаційним метаболізмом, що живиться семантикою ноосфери. Структурно інформаційна цілісність утворюється завдяки інформаційному обміну смислами, у якому беруть участь людина і суспільство, що обмінюються між собою і зовнішнім середовищем генетичною, фенотипною, структурною, комунікативною, управлінською інформацією.

Атрактором формування цієї тенденції є соціальні комунікації, що забезпечують соціальну взаємодію людей між собою за допомогою обміну текстами, що циркулюють каналами соціальних комунікацій, особливо Інтернету і ЗМІ, сила їх кратологічного впливу на людину прирівнюється до впливу істини і грошей. Це призводить до того, що соціальний вплив спадкової аристократії поступається впливу менеджерів та експертів, і у просторі організаційної діяльності з'являються менеджери планетарного масштабу: мова йде про меритократію, ноократію, раціократію, інетократію, нетократію, езократію тощо.

Параметром порядку у цьому горизонті структурних і функціональних перетворень є наукові знання про планетарне буття, універсальним інструментом – планетарна мова завдяки смислам, що закладені у її семантичні одиниці, а саме – ідеалам суспільного розвитку. Мова Інтернету нині є більш впливовим засобом організаційного мислення і організаційної поведінки ніж традиційні силові методи управління поведінкою людини. Посилення протягом ХХІ століття організаційної ролі знанневого компоненту у бутті планетарної спільноти настільки відчутна, що коли науковці заговорили про формування суспільства знань, як першого етапу становлення інформаційного суспільства, то його сприймають нині без будь-якого заперечення з боку пересічної людини.

Кінцевим продуктом цієї тенденції є інформаційне суспільство. Його становлення реалізується завдяки інформаційному метаболізму, що притаманний якісно новим утворенням, а саме – живим системам, оскільки забезпечує їх життєдайність і аутопоезис, тобто самовідтворення, а це притаманно функціональним (польовим) системам, наприклад, соціальним організаціям окремих країн. Свідченням про становлення якісно нової польової структури – планетарного соціального організму – є самопородження окремих його органів, наприклад, Світового громадянського суспільства, Світової держави, Світового уряду, Світового банку, МВФ, Світового Суду тощо.

Тенденція до становлення організаційної єдності планетарної спільноти полягає у переході від нині діючих національних систем державного управління і місцевого самоврядування до становлення органічної системи Світової влади, що розкладається на чотири складові: недержавну владу Світового громадянського суспільства, Світову законодавчу владу, Світову виконавчу владу і Світову судову владу; на демократичних засадах породжує Світову державу з головним виконавчим органом – Світовим урядом, єдиною нормативно-правовою системою у формі загальноцивілізаційної системи цінностей, планетарної моралі і Світовим правом.

Права і свободи особистості людини є лакмусовим папірцем демократичності глобалізаційного процесу у сфері організаційного буття планетарної спільноти. Нові види Світової влади технологічно народжуються і закріплюються у організаційному бутті планетарної спільноти на початку ХХІ століття. При цьому ця тенденція однозначно веде до становлення якісно нової системи управління соціальним світовим розвитком і сприяє подальшому саморозгортанню алгоритму саморегуляції цілісної світїсистеми.

Демократія проявляє себе у цьому контексті як параметр порядку в ході самопородження нового світоустрою. Саме вона забезпечує поки що стихійний розподіл Світової влади у організаційній матриці планетарного життя між матеріальним і духовним виробництвом, між монополюю вибудуваними і агресивно налаштованими на світове панування господарськими утвореннями, між окремими національними державами і їх військово-політичними блоками. Зворотним боком за таких умов загострюється проблема переусвідомлення у контексті глобалістики явищ свободи і волі людини і її колективних утворень.

Кінцевим продуктом тут є організоване суспільство (за В. Андрущенко) [1], у якому раціонально розподілена Світова влада.

Специфіка цього розподілу полягає у тому, що у новому розподілі Світової влади, нарівні зі Світовою державою (державною владою: законодавчою, виконавчою і судовою) приймає участь Світове громадянське суспільство.

Далі можна з впевненістю сказати, що три вищерозглянуті глобалізаційні процеси, що відбуваються у горизонті 1) структури, 2) функціональних можливостей і 3) організаційної взаємодії, зливаються у єдиний процес трансформаційних перетворень світосистеми, на основі якої лежить процес соціального метаболізму, що обслуговує якісно новий тип організації життєдіяльності планетарної спільноти – Світове суспільство знань. Останнє має, як мінімум, три виміри: 1) онтологічний (структурний, генетичний) з кінцевим продуктом – мережеве суспільство; 2) функціональний з кінцевим продуктом – інформаційним суспільством; 3) кратологічний – кінцевим продуктом – організоване суспільство.

Звичайно, що такі перетворення морфологічної структури і прояву нових функціональних можливостей об'єктивно ведуть до потужного мультиплікаційного ефекту, саме: а) появи нових суб'єктів соціальної дії; б) формування нової якості суспільства, а саме породження знаннєвого суспільства; в) нового алгоритму саморегуляції життєдіяльності планетарної спільноти у формі планетарного соціального організму.

Тож дух епохи несе нам якісно новий вид цивілізаційного устрою, а саме інформаційну цивілізацію, що передує інтелектуальній цивілізації, оскільки ми еволюціонуємо у площині соціальних змін за алгоритмом: пращівілізація – аграрна – техногенна – інформаційна – інтелектуальна – космічна.

Маючи такі переходи, ми повинні розглянути їх як алгоритм саморозгортання організаційної єдності смислогенезу, суб'єктивованого і об'єктивованого соціального світу, оскільки предметом істинного соціального знання і критерієм його справжньої науковості є загальні процеси і явища, що повторюються. Звідси обов'язкова риса класичних концептуальних побудов – вичленення необхідної стадіальності або етапності загального історичного розвитку планетарної спільноти. Основа вичленення таких стадій і етапів – відтворення еволюційної матриці, що повторюється в умовах, що розрізняються.

Тепер ми можемо відтворити етапність у саморозгортанні планетарної спільноти, що повинна бути негайно покладена у зміст освітянського процесу в XXI столітті (див. табл. 1).

Таблиця 1

Етапи саморозгортання планетарної спільноти

	Смислогенез	Вид людини	Вид цивілізації
Перший етап	Архетипи	Пралюдина	Працивілізація
Другий етап	Емпіричне знання	Біологічна людина	Аграрна
Третій етап	Наукове знання	Особистість людини	Технічна
Четвертий етап	Інформація	Планетарна особистість	Інформаційна
П'ятий етап	Смисли	Ноосферна особистість	Інтелектуальна
Шостий етап	Космічний розум	Променисте людство	Космічна

Матеріальне виробництво сьогодні далеко не випадково швидко трансформується у напрямі від динамічної рівноваги (гомеостазу) до сталої нерівноважності (гомеорезу), і перехід цей настільки стохастичний, що більшість країн потрапила у кризову ситуацію, яку ми називаємо гомеоклазом, та супроводжується швидким нарощуванням ентропії і реальною є загроза саморозпаду або, мовою економістів, потрапляння у стан дефолту і банкрутства.

Глобалізаційні процеси матеріалізуються, як бачимо, у якісно нові продукти, і на планетарному соціальному полі з'являються нові гравці, що кардинально змінюють його морфологію і проявляють якісно нові функції, на вивчення і відтворення яких має бути спрямована професійна підготовка у системі освіти XXI століття.

У такому випадку перед організаторами національних систем освіти і системи міжнародної освіти постає проблема вибору ідеології побудови і управління освітою у планетарному просторі. Саме вона має стабілізувати соціальний розвиток за рахунок здатності планетарної людини рухатись по щаблям Семантичного Всесвіту, поступово опановуючи його змістом за алгоритмом: архетипи – емпіричне знання – наукове знання – інформація – смисли – космічний розум. Це потрібно зробити для того, щоб планетарна спільнота не «звалилась» у штопор і не відхилилась від осі еволюційного саморозгортання світового і планетарного розуму.

Така постановка питання про зміст освіти майбутньої доби, що робить наше життя колективним, дещо суперечить вимогам сучасної ринкової моделі розвитку світової спільноти, оскільки зорієнтована на підготовку людини-функцію (володаря набору функцій / компетенцій). Для XXI століття потрібна людина культури, що має бути креативною і універсальною, тобто здатною до оволодіння все новими і новими

функціями або соціальними ролями. На практиці це означає, що вона повинна постійно навчатися протягом всього життя.

Тож організатори професійної освіти сьогодні постали перед вибором ідеології організації навчально-виховної роботи у сучасному ВНЗ: що переможе – «людина-гвинтик» чи «людина культури» покаже найближчий час. У той же час слід зазначити, що для обслуговування життєустрою сучасної планетарної спільноти потрібні і ті й інші фахівці.

Це пояснюється тим, що для обслуговування наявних виробничих сил потрібні люди, що здатні якісно забезпечувати обслуговування окремих агрегатів і систем машин. Водночас для забезпечення науково-технічного прогресу потрібні винахідники, креативні фахівці здатні створювати матеріально-технічну базу суспільства знань. Тоді питання постає про пропорцію у системі їх професійної підготовки.

Відповіддю української держави на цей виклик є прийняття 01.07.2014 року Верховною Радою України Закону № 1556-VII «Про вищу освіту» [6], що надає більш широкі можливості університетам як у плані розширення власної автономії, так і у плані впливу на соціальний розвиток людини і суспільства, оскільки вводить науку у сферу виробничої діяльності ВНЗ.

Цей Закон встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

Іншим законом, мається на увазі проект «Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», держава має посилити наукову складову сфери вітчизняної освіти [6]. Цей Закон, як записано у його преамбулі, визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку науково-технічної сфери, створює умови для наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку.

Закон спрямований на збереження, розвиток науки і техніки та ефективне використання науково-технічного та кадрового потенціалу науки, прискорене інтегрування її надбань у культурну та освітню сфери, галузі, що забезпечують міжнародну конкурентоспроможність і національну безпеку України.

Розвиток науки і техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їх духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, цілеспрямованої політики у забезпеченні використання досягнень вітчизняної і світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб.

Будемо сподіватися, що національна вища школа, у першу чергу автономні університети, швидко опанують нові когнітивні, законодавчі й організаційні можливості інформаційної доби і у найближчий час почнуть ефективно впливати на національне і міжнародне життя, забезпечувати сталий розвиток суспільства у парадигмі зеленої економіки. Тож наступний крок у посиленні впливу освіти на соціальний розвиток – за вченими радами, ректоратами і колективами вчених університетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Андрущенко В. П.* Організоване суспільство: проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: досвід соціально-філософського аналізу. – К. : ТОВ «Атлант ЮЕМСі», 2006. – 498 с.
2. *Гегель Г.* Политические произведения. – М. : Наука, 1978. – 438 с.
3. *Гомілко О.* Метафізика тілесності : концепт тіла у філософському дискурсі. – К. Наукова думка, 2001. – 340 с.
4. *Девтеров І. В.* Інтермен як нова особистість // Вища школа. – К. : Знання, 2011. – № 9. – С. 83-91.
5. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
6. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>.
7. *Хоружий С.* Проблема постчеловека, или трансформативная антропология глазами синергийной антропологии. // Философские науки. – 2008. – № 2. – С. 10-31. – Режим доступу : http://www.intelros.ru/intelros/reiting/rejting_09/material_sofiy/5246-problema-postcheloveka-ili-transformativnaya-antropologiya-glazami-sinergijnoj-antropologii.html.
8. *Newman, Frank.* Saving Higher Education's Soul [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.futuresproject.org.

Бех В. П., Бех Ю. В. В поисках новой парадигмы образования.

В статье рассмотрена потребность изменения мировоззренческого взгляда на содержание образования XXI века под воздействием становления планетарной личности, развертыванием общества знаний, формированием планетарного социального организма. Раскрыты алгоритмы саморазвертывания Семантической Вселенной, человека, общества и изменение вида цивилизации, которые должны быть предметами научного исследования и содержанием учебных дисциплин в университетах будущего.

Ключевые слова: космополитизм, человек, Постчеловек, человек-Интермен, Планетарная личность, общество знаний, искусственный интеллект, Интерократия.

Bekh V. P., Bekh Y. V. In search of a new education paradigm.

The article studies the need for change of the worldview approach to the content of education in the XXI century under the influence of the evolvement of planetary personality, development of knowledge society, formation of planetary social organism. The author provides the algorithms of self-development of Semantic Universe, people, society and change of civilizations that should be the subjects of research and subject matter of course units in the universities of the future.

Keywords: cosmopolitism, human-being, posthuman, Interman, Planetary personality, knowledge society, artificial intelligence, Interocracy.

Рябека О. Г.

**ПОГЛЯД НА СУЧАСНИЙ ПЛАНЕТАРНИЙ СВІТ НА ПОРОЗИ
СОЦІАЛЬНОЇ СИНГУЛЯРНОСТІ**

У статті з позицій соціальної сингулярності розглянуто переструктурування планетарного світу, формалізовано три тенденції сучасного процесу глобалізації і подано їх природні продукти, що у процесі соціальної взаємодії породжують мультиплікаційний ефект з атрактором науково-технічного прогресу, параметром порядку – Планетарною особистістю і родовим продуктом – інформаційним суспільством.

Ключові слова: планетарний світ, соціальна сингулярність, глобалізація, атрактор, параметр порядку, мережеве суспільство, знаннєве суспільство, організоване суспільство, інформаційне суспільство.

Звернення до праць філософів, політологів, культурологів і істориків доводять, що у сучасному світі, пронизаному глобалізаційними процесами, глобалізм і регіоналізація, або глобалізм